

Perekonnalehes 1914 ilmunud Abhaasia Estonia küla endise asuniku Johan Pihlaka (1861–1915) kiri kodumaale. Mõtisklus väljarännanud asunike ja kodueestlaste teemal. Sama kirjutis pisut muudetud kujul ilmus ajalehes Uusleht (nr. 263), 18. november 1915, lk. 2. Aitäh bibliograafilise abi eest Merike Kiipusele ja Helje Laasile kirjandusmuuseumist. Digiteeris A. Aule, kirjaviis muutmata.

Perekonnaleht (nr. 38), 1914, lk. 269

Kodumaale.

Krimmi ja Kaukasia asunduste juubelipidude järelkajana

Joh. Pihlakas.

Nagu elustaw päiksekiir pilwede wahelt ärkab hinges tihti kustumata mälestus kadunud aegadest, kus kord kodumaa kaisus kaelakandjaks kaswasin. Enne kui aeg mulle surnulina kudumise lõpetab ja igawene uni silmad kinni surub, tahaksin weel sulle, kallim kasukoht, oma tundeid tunnistada — tahaksin jutustada, mis mu süda kauase lahusolemise järele sind waatama tulles tundis, ja sulle oma südame ülemat laulu laulda.

Kus on siis mu kodumaa? Kas seal, kus wete-ema Wolga woogusi weeretab, wõi ehk Suhumi suurepäralises looduses, kus kuulsad Kaukasia mägedekangelased endi igawese lumega kroonitud päid taewa Isa tareni tõstawat? Kas niisama kuulsaks kiidetud Krimmis wõi teistes lõuna-hommiku kubermangudes, mis enam-wähem kõik mulle nähtawalt koduks on saanud? Ei, oh ei: „Üks paigake weel ilmas on”, „Seal Läänemere kalda peal”, „Kus põhja lahe kohiseb”, — Eestimaa „kus minu häll kord kiikus ja mu isadel” — on minu kodumaa!

Kallim kohake, kes sa oma pehmes põues ja armurikkal rinnal minu omaste põrmu peidad! Sa oled mu südame kümne köidiku ja saja sidemega enda külge köitnud, selle peale waatamata, et sinust juba terve põlwe, 33 aastat, olen eemal elanud. Üks ainus kord selle pika aja jooksul tundsin ka õnne, nimelt, kui kõiki takistusi wõites 25-aastase lahusolemise järele sind jälle waatama wõisin tulla, ja laew Suhumi rannalt liikuma hakkas — põhja poole, kodu poole! Ei enne ega pärast ole ma [...] segamata, kõigist elumuredest täitsa waba, maisest ilmast hoopis väljas pool olewat magust õnne tundnud.

Päewa kolm merel ja maal sõites jõudsin Harkowi lähedusesse, kus kasesalgukest silmates (kaugemal lõunas kaski ei kaswa) nende kohinas juba kodumaa hingeõhku arwasin tundwat . . .

Jõudsin peagi nendele laiusekraadidele, kus suwe-ööl eha, lahkel naerul ja särasilmil hommikuni koidu kaenlas pidutseb. Ilutsesin minagi terve öö waguniaknal, et paljude aastate järel eha-neid kaugelt põhjalast ööloori ääre alt jälle mulle naeratas . . . Harkowis tundsin su hingamist kaskede kahinas, Tuu-

las näen juba su naeratust südaöö ehapunas, pea jõuangi su sülle kallim kodumaa!

Kui siis paar päewa hiljem Narowa seljataha jäi ja wagunisse, milles emakeel kõlas, kodumaa tuuleõhk tungis, tundus, nagu oleks kadunud wanemate waimud warjuriigist wastu tulnud, ära kadunud poega hellalt paitades — koju saatma . . .

Küll oli kodumaal 25 aastagi mõndagi muutunud: sünnikoht waremesse waju-
nud — mitmed teisedki kohad tundmataks tehtud; uus põlw [Israelis?] juurde
tulnud ja palju wanu sõpru põrmu põue puhkama läinud: rahwamajandusline
elujärg selle kõrwal, millega wõõrsil harjunud, õieti kehwapoolne, ja waimli-
selt näitas rõõmustawa edu kõrwal mõni asi hoopis tagasi olema pööranud.
Sellegipärast oli siin kallim kodu, „Mu püham paik ja paradis”, kus seekord ja
hiljemal aastatel weel paar korda pikemalt wõisin wiibida.

Mida raskemat pole ma elus ka kunagi tundnud, kui kodumaalt jälle lahkuda.
Esimesel lahkumisel ei tundnud nooruse kergemeel suurt kahju, nüüd kannat-
tas hing kahekordselt!

Suurem jagu mulle tuntud asunikka peab Eesti kodumaad, keelt ja kirjandust
ikka kalliks. Kahjuks leidub aga palju ka neid, iseäranis linnades, kes „suht-
na” keelt ja kirjandust põlgawad — ülepea eestlased olla ei tahagi! Wõiksin
sellest mõndagi kurwastawat kõnelda, aga et kirja sihist mitte liig kõrwale
kalduda, toon ühe ainsa näituse: Üks Eesti tütarlaps wastas minu sõbra jutu
peale ikka Wene keeles. Sõbra küsimise peale: kas ta eestlane ei olegi? wastati,
et seda ainult — tema wanemad olla!! — Kui aga Krimmi ja Kaukasia juu-
belipäewadel, kus palju igasuguse waatega asunikka koos oli, ka ajakirjani-
kud kodumaa saadikutena asunikka terwitama tulid, ärkas tundmus, nagu
oleksime need armsad tunnid otse Eestis wiibinud. Nii mõnegi külmemä-
rinus lõi nagu uus leek kodumaa ja emakeele kohta loitele, neid kõrgemalt hin-
dama hakates. Nagu järelkajana tahaksin siis enese ja paljude teistegi nimel
weel tõendada:

Majandusliselt on meie kodu küll kaugel lõuna rajal, aga hingeliselt tunneme
kodu ikka põhjalas olewat, kus meile ehk meie wanematel: „koit kord hälli
kullatas.” See koht seisab südames pühapildina au paigal, sellest räägime las-
telastelegi. Kodumaa, sugurahwas, emakeel — kas suudawad werstatuhanded
neile lahutust tuua, ehk aeg unustusesammalt kududa? Neid pühama pühan-
dusena üle kõige kalliks pidada, ilma et teisi rahwaid ja keeli tarwitseks põla-
ta, on loomulik tunne, mida ükski wägi ei wõida ega kangemad keelu-kirjad
kõida . . . See tunne tungib wälja isegi hauakiwide alt ja hoidjate hulga wahelt
ja elab rahwa rinnus põlwest põlwe edasi, elutormides elustawat jõudu andes
— olgu mis rahwas tahes.

Peaks meid asunikka aga mõni taud tabama, sõda surmama ehk muu õnnetus
maha murdma ja elukirjast enneaegu kustutama, ärge siis kodumaalased
palju just parastage ega ka liialt leinake. Ainult kui jätkub, pillake üks pisar
põrmusse, mis wahest ühe lilleseemnekese idanema meelitab. Lill kaswab;
tuul kannab seemned laiali, toob terakese meie põrmu katwa kalmulegi, kus
see jälle kaswama hakkab. Meie põrmust tärkawad teised lilled. Wiisaka ku-

mardusega üksteist terwitades waatawad nad minewiku mure- ja walupäewade nagu muistse aja unenäo peale tagasi, ja jutustawad rõõmuvärinal hauaöö sülest kerkiwa uue päewa kuldsest koidust, elu wõidust ja muust, mida meie nõder mõistus nüüd weel aimatagi ei suuda . . . Juhtute kodumaalased aga enne meid eluwäljalt kaduma, eks siis aita meie samal wiisil teie haudade ehteks lillekuube kududa.

Olge südamest tänatud ja terwitatud kodumaa saadikud meid waatama tulemast! Kandke meie soojemad terwitused kogu sugurahwale laiali, ja kui ikka elame, teatage mõnikord jälle endi lehtedes, mis meie esiwanemate haudadel liikuwad elawad lilled — suguwennad-õed — meist lahkunud lastest ka lausuwad . . .

Kulda ega hõbedat pole mul kodumaale andeks tuua, kuid wõta lahkeste wastu see lihtsast lilledest punutud pärjake! Wilgu armsaste kodumaa sõprade silm — ehatäheke; kulda kauniste põhjataewa kaart sugurahwa lahke naeratus — ehapuna! — Wiimane kõige südamlikum õnnesoow: Sugurahwas, saa lahti ja wabaks alkoholi orjusest! Nüüd on selleks wõimalus. „Talita kumi!”* kõlab aujärje kõrgusest. —

---

* Aramea keeles: Tõuse üles, väike tüdruk! — Jeesus Kristuse sõnad surnuks arvatud lapse elluäratamisel. (Piiblis Markuse 5:41) A. A.